

YENİ MÜZEBİLİM ÜZERİNE: Demokratik Toplumunu Yaratmak BEKİR ONUR

2.BÖLÜM

MÜZE, TARİH VE BELLEK

TOPLUMSAL TARİH

Toplumsal tarih 1970'lere kadar akademik ilgi alanına girmemiştir. Bu tarihlerde sosyal bilimlerin gelişmesine ve yeni üniversitelerin ilgisine bağlı olarak önem kazanmıştır.

Halk yaşamıyla ilgilenirler.

Tarih müzeleriyle yerel halk hem bilinçleniyor hem de destekleniyor.

Gelişmesindeki etken 1950'lerin sonlarından itibaren endüstriyel arkeolojiye ve tarihe gösterilen ilgidir.

2. Dünya Savaşı itibariyle müze sayıları arttı. Kültür miras paketiyle satılmaya başladı.

TARİH VE BELLEK

Bellek üzerine yapılan yorumlar:

- ▶ Bellek araçsaldır. Kişiler veya gruplar amaçlarını ve gündemlerini desteklemek için kullanır. Amacı yönetmedir. (P. Connerton)
- ▶ Belleğin sit yeri olarak görülmesi (Nora)
- ▶ İçgüdüsel eylemin ürünüdür. (M. Hallowachs)
- ▶ Bellek, geçmişe ilişkin bilgiyi hatırlama ve temsil etme yetisidir. (Kavanagh)

Beier-de Haan; Te Papa(Yeni Zelanda), Almanya Tarih Müzesi ve Robben Adası Müzesi (Güney Afrika) ni inceleyerek kültür ve kimlik çeşitliliğini gözlemlemiştir.

- ▶ **TE PAPA MÜZESİ:** Ulus kavramını yeniden tanımlarken ulusal düzeye odaklanmaktadır.
- ▶ **ALMAN TARİH MÜZESİ:** Ulus aşırı bir bağlam içinde ama küresel bir bağlama yerleşmeden ulusal bir fikir geliştirmeye girişmektedir.
- ▶ **ROBBEN ADASI MÜZESİ:** Güney Afrika'daki müzeler etkilerini hem ulusal hem de kültürel düzeyde gösterecek bir bağlamı amaçlamaktadır.

SÖZLÜ TARİH

- ▶ Sözlü tarih geçmişin olaylarına bizzat tanık olmuş kişilerle tarihi yeniden inşa etmek amacıyla yapılan görüşmelerdir.
- ▶ 1970'lerde Prof. Dr. Paul Thompson'un katkısıyla İngiltere'de Britanya Sözlü Tarih Derneği kuruldu. Profesörün **The Voice Of The Past: Oral History(1978) kitabı** başucu kitabı olmuştur sözlü tarihçilerin.
- ▶ Müzeler sözlü tarihi yeni araç olarak 1980'lerin sonlarında kullanmaya başladılar. Böylelikle gerçek halkın sesi ve yüzü kullanılmaya başladı.

Yapılan sözlü tarih sergileri;

- ▶ Daha Yetkin Bir Birlik: Japon-Amerikalılar ve Birleşik Devletler Anayasası
- ▶ Çocuk Keşif Müzesi “Geçmişe bir Adım”
- ▶ Frankton Kavşağı Sergisi
- ▶ Portsmouth Kent Müzesinin çalışmaları (Portsmouth’da yaşam, Normandiya Savaşı ve D-Day)
- ▶ İowa Afrikalı - Amerikalılar Müzenin “Yetişkinlerin Sesleri, Çocukların Gözleri”
- ▶ Chicago- Polonya Projesi Sözlü Tarih Arşivi
- ▶ Milwaukee Yahudi Müzesi
- ▶ Sözlü Tarih Müzesi (Kanada)

3. BÖLÜM

MÜZE, MİRAS ve KİMLİK

MİRAS ÇALIŞMALARI

Gelişmiş ülkelerde “Miras çalışmaları” akademik bir disiplin olarak 1980’lerde ortaya çıkmıştır. Miras teriminden çok “Kültür Varlığı” terimi kullanılmaktadır.

Geçmişe ilginin efsanevi bir nitelik taşıması ya da geçmişin ülke, kayıp zaman ya da onur olarak düşünülmesidir.

İlk baş geçmiŖe ve gemiŖin kalıntılarına duyulan ilgi bireyseldir. Daha sonrasında kurumsal ve kamusal ilginin bir parçası haline geldi.

Miras bireylere ait olmaktan ıkmıŖtır.

aėdaŖ etkinliklerde miras yönetimi ve uygulamaları kurumsal ve kamusal ilginin bir parçasıdır ve sahiplik kavramı deėiŖmiŖtir.

19.yyda gemiŖe yönelmede iki yol ortaya ıkmıŖtır: İzleyici ve profesyonel uygulayıcı. Bu iki deėiŖim siyasi deėiŖimlerle tamamlanmıŖtır.

GeliŖmesini saėlayan etkenler; siyasi eėilimler ve akademik dünyadaki geliŖmelerdir.

Miras alışmaları literatürü üç ana kategoriden birine ait olma özelliğini taşır:

*Yorum,

*Rehberlik,

*Araştırma

1990ların başlarında Miras çalışmalarının hem lisans hem yüksek lisans düzeyinde öğretim konusu olmasına bağlı olarak ilk ders kitapları da ortaya çıkmaya başlamıştır.

Miras Kavramı

Howard (2003) Mirası, insanların saklamak istedikleri her şey olarak tanımlamaktadır.

Genellikle miras çalışmalarını iki düzeyde yapıldığı kabul edilir:

- Aile
- Ulus

Howard, miras alanlarıyla ilgili çalışmasını dört aşamada gerçekleştirmektedir.

- 1) İnsanların topladığı ve koruduğu Őeylerin türleri.
- 2) Bunu yapan insanların tipleri.
- 3) Etkinliđin yer aldığı kimlik düzeyleri.
- 4) Mirasın içerdiđi süreçler.

Miras, kimlik, yer, zaman

Miras konusunda en önemli kavramlardan biri hiç kuşkusuz “kimlik”tir.

Hoelscher, mirası çağdaş dünyada nasıl bir işlev gördüğü hakkında bazı genellemeler yapılabileceğini belirterek yedi tema saptamıştır.

*Sergi

*Yer

*Zaman

*Siyaset

*Otantiklik

*Halkın ilgisi

*Gelişim stratejileri

Graham ve arkadaşları mirasın işlevlerini ve kullanım özelliklerini üç başlık altında incelemektedir.

- ▶ Mirası toplumsal ve siyasal kullanımı
- ▶ Mirasın ekonomik kullanımları.
- ▶ Mirasın ikiliği.

2.MANZARA, YER, KİMLİK

Manzara

Manzara ile kimlik, dolayısıyla bellek, düşünce ve anlayış arasındaki bağlar manzarayı ve yer duygusunu anlamak için temel olgulardır.

KİMLİK

Miras kavramının 1960'lardan beri tartışma konusu olduğu, 1970'lerde ve 80'lerde mirasın ulusal kimlik konusunda daha geniş bir tartışmanın anahtar sözcüğü olduğu bilinmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KENT MÜZELERİ, YEREL MÜZELER, GÖÇ MÜZELERİ

1. KENT MÜZELERİ

Jones (2008), 1800'de dünya nüfusunun %2 sinin kent sakini olduğunu oysa 2007'de tarihte ilk kez insanların yarısının kentlerde yaşadığını belirtmektedir. Ayrıca dünyadaki büyük kentlerin birbirine çok benzediğini vurgulamaktadır. Kentleşmeyle gecikondulaşma artmaktadır.

Kentlerin bugünleri ve gelecekleri vardır. En önemlisi bir geçmişlerinin olması müzelerinin olmasını açıklar.

Edwards ve Bourbeau (2000) kent müzeleri için araştırma ve geliştirme gündemi bağlamında 10 tema belirlemekte ve müze uzmanlarının tartışmasına sunmaktadır.

- ▶ 1) Kentler ve sosyoekonomik bağlamları
- ▶ 2) Kent müzeleri: kurumsal destekler
- ▶ 3) Kentlerin geleceğini yeniden düşünmek
- ▶ 4) Yeni kent müzelerinin gelişimine destek olmak
- ▶ 5) Eski kent müzelerini dönüştürmek
- ▶ 6) Yerel kimliklere söz hakkı
- ▶ 7) Kentin kırılganlığını tanımlamak
- ▶ 8) Küçük kentler için kent müzelerini desteklemek
- ▶ 9) Kentleri ve kent müzelerini birbirine bağlamak
- ▶ 10) Kentleri, kent müzelerini ve sanal çevreleri bütünleştirmek

KENT MÜZESİNİN GÖREVİ

- ▶ Kentin imgesini yansıtmak
- ▶ Özünü dile getirmek
- ▶ Kent sakinlerine kendi kendilerini yönetmeleri için yardımcı olmak
- ▶ Kendilerini ifade edebilmeleri

YEREL MÜZELER

Koleksiyon yapma ve araştırma etkinlikleri aracılığıyla yerli halklar kendi maddi miraslarından uzak düşürülmüşlerdi. Yerli halkın çabaları sonucunda müze kavramı yeniden biçimlendi. Evrensel müze kavramının olmadığı anlaşıldı.

Yerli müzeyi tanıtan modeller;

- Yorumcu model
- Saklama yeri

Modernist müzeler ise ziyaretçinin ne göreceğini, nereye gideceğini kontrol eden sınırlara sahiptir.

3. TOPLULUK MÜZELERİ

Birleşik devletlerde 2. büyük azınlık olan Latin nüfusudur. 1960larda başlayan siyasal ve kültürel hareket sonucu Latin müzeleri kuruldu. Bunlar;

- ▶ Sanatçı ve öğretmen Rafael Montanez Ortiz 1969'da New York'ta El Museo Del Barrio'yu
- ▶ Sanatçı Peter Radriguez 1975'te San Fransisco'da Meksika müzesini
- ▶ Lise tarih öğretmeni Carlos Tortolero ve bir grup eğitimci 1982'de Chicago'da Meksika Güzel Sanatlar Merkezi Müzesini
- ▶ Sanatçı ve aktivist Sylvia Orozco ve arkadaşları 1983'te Austin/Teksaş'ta Mexis-Arte Müzesini kurdular.

BELEDİYE MÜZELERİ

Belediye müzeleri belediyenin kurduđu ve/veya yönettiđi müzelerdir.

Fakat belediyeler yerel belleklerin parçalanmasına yol açmaktadır. Yeni dokuları dışlar.

KABİLE MÜZELERİ

Kabile müzesinin kabilenin kültürünü ve dilini koruma görevi önceliklidir.

Child'a göre kabile müzesi hareketi 1960'ların ve 70'lerin ilk günlerinden itibaren düzenli olarak büyümüştür.

Child, kabile müzelerinin geleneksel müzelerle benzer bazı amaçları -örneğin halka tarih eğitimi vermek gibi- paylaştığını ama yoğun bir 'topluluk katılımı ve işbirliği' ile onlardan ayrıldığını vurgulamaktadır.

KIRSAL YAŞAM MÜZELERİ

- ▶ Folk müzeleri halkın toplumsal-kültürel tarihini ve bugününü anlatan müzelerdir. İlk kırsal yaşam müzeleri geçmişten çok şimdiki zaman ve geleceğe yönelikti.
- ▶ Folk müzeleri insanın olmadığı teknolojik sergiler olma tuzağından kurtulmuş ve olumlu başarısı ise sıradan insanların yaşamlarına odaklanmasıdır

Gaynor Kavanagh 1991'de yayımladığı makalesinde modern kırsal tarih müzelerini dört türe ayırmaktadır.

- ▶ 1) Yerel kırsal alanlara hizmet eden küçük yerel müzeler
- ▶ 2) Bölge çapında koleksiyonları sergilemeyi amaçlayan bölge müzeleri
- ▶ 3) Çalışan çiftlik müzeleri
- ▶ 4) Ulusal müzeler

Bu müzelerden her birinin kendi sorunları vardır. En önemli sorun insanlar ile nesnelere arasında köprü kurulamamasıdır.